

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้รัฐต้องหันมาทบทวนนโยบายการพัฒนา โดยพยายามใช้แนวทางมากมาย เพื่อจะพัฒนาประเทศ โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาดังต่าง ๆ มุ่งสู่ระดับหมู่บ้าน มักให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่ความพยายามที่ตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางและความหวังในการพัฒนาประเทศ เพราะการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ล้วนแต่ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุจากการมองข้ามความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) หากเป็นโครงการที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินโครงการแล้ว งานส่วนใหญ่ที่ทำไว้จะค่อย ๆ เสื่อมสลายไปในเวลาอันสั้น ทั้งนี้เพราะประชาชนขาดความผูกพันและความเข้าใจเพียงพอ จึงไม่สามารถสานต่อหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งทีทางการจัดไว้ให้ตามที่ควรจะเป็น (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน และชูศรี มณีพฤกษ์, 2525 : 97)

ความล้มเหลวในการพัฒนาของรัฐบาลมาจากการดำเนินการยึดกลยุทธ์การพัฒนา และยึดแนวคิดทฤษฎีที่มาจากภายนอก บ่อยครั้งที่หน่วยงานของรัฐบาลมุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาชนบทที่เหมาะสมจากต่างประเทศ โดยหวังจะนำมาเป็นแนวทางอันเป็นสูตรสำเร็จของชุมชนทั่วประเทศ (สุริชัย หวันแก้ว, 2528 : 117) การแสวงหาแนวทางและกลยุทธ์ดังกล่าว ไม่สามารถแทนแนวทางการศึกษาสภาวะเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของไทยเองได้เลย นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลส่วนใหญ่คิดว่าการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคใหม่ให้ชาวบ้านยอมรับกิจกรรม ผลที่ตามมาคือ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ถูกยึดเยียดให้ชาวบ้านและชาวบ้านถูกดึงให้ร่วมมือแทนที่จะเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ความพยายามเช่นนี้ นอกจากจะไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาตนเองจากการมีส่วนร่วมแล้ว ยังเป็นการเพิ่มภาระให้ประชาชนและตอกย้ำลักษณะพึ่งพิงต่อราชการมากขึ้น และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตนเองเป็นวิธีการพัฒนาที่น่าจะเหมาะสมและถูกต้อง เพราะเป็นการให้การศึกษานอกระบบแก่ชาวบ้าน (พงษ์ธร จันทร์สวัสดิ์, 2540 : 2) และการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางพัฒนา โดยให้เป็นผู้กระทำและรับผลประโยชน์ของการพัฒนา ประชาชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การนำเอาศักยภาพทุนทางสังคมที่สะสมในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความคิดสร้างสรรค์ของประชาชนมาใช้ถือว่าเป็นทั้งวิธีทาง (mean) และเป้าหมาย (end) ของการพัฒนา (สมพงษ์ บัวชาบาล, 2531 : 1)

ในอดีตนั้น ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนสามารถผลิตหรือหาอาหารจากธรรมชาติแบบพึ่งตนเองได้ ความสัมพันธ์ของชุมชนอยู่ในลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกันในแนวราบ จนกลายเป็นประเพณี มีวิถีชีวิตร่วมกันทำโดยไม่ต้องจ้างหรือซื้อขาย ป่า แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ของชุมชนที่คนในหมู่บ้านสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ก็มีความหลากหลายตามความต้องการที่จะกินจะใช้ สายสัมพันธ์ความเป็นเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยแบ่งปันกัน เป็นลักษณะทั่วไปของชุมชนไทยในอดีต ก่อนที่เงินตราจะมีบทบาทสำคัญในยุคต่อมา

สังคมไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ.2504 มีระบบสวัสดิการสังคมที่ไม่ใช่ของรัฐ แต่เป็นประชาสวัสดิการหรือสวัสดิการชุมชน (พิทยา ว่องสกุล, 2543 : 30) แม้ว่าในยุคนั้นจะไม่ได้เรียกว่าสวัสดิการชัดเจน แต่การที่ชุมชนมีฐานปัจจัยสี่ อาหาร ที่สามารถหาจากธรรมชาติ ปลูก/เลี้ยงไว้กินเองแบ่งปันกันในชุมชน มีที่ดินที่จะบุกเบิกเป็นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย มีแรงงานที่จะลงแขกช่วยกันปลูกสร้างบ้าน ส่วนยารักษาโรคมีหมอยา/หมอเมืองที่ใช้สมุนไพรในท้องถิ่นในการบำบัดรักษาโรค เด็กเล็ก คนชรา ผู้ดกทุกข์ได้ยาก มีบ้านและวัดคอยดูแลช่วยเหลือ (บ้านในความหมายเดิม หมายถึง หมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ใช่บ้านเป็นหลังเดี่ยว ๆ)

นอกจากระบบสวัสดิการโดยชุมชนดังที่กล่าวมาแล้ว แนวคิดสวัสดิการในประเทศไทย เป็นแนวคิด "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ของพระราชกษัตริย์ที่มีทศพิธราชธรรม ซึ่งในพระราชจริยวัตรตามทศพิธราชธรรมมี "ทาน" หรือ "การให้" เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ดกทุกข์ได้ยาก และ "จาคะ" คือ การเสียสละ การแบ่งปันจนเจือ เพื่อยังประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม ศาสนามีส่วนสำคัญยิ่งต่อสวัสดิการ ไม่ว่าจะเป็นพุทธ อิสลาม หรือคริสต์

"การทำบุญ ทำทาน" เป็นคำสอนที่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปยึดถือ และยังมีคำสอนทางพุทธศาสนาอีกหลายเรื่องที่จะช่วยเกื้อหนุนให้เกิดสวัสดิการสังคม รวมทั้งวัดซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญมากที่ช่วยดูแลสวัสดิการของสังคมไทย

ศาสนาอิสลามก็เช่นเดียวกัน ในคัมภีร์อัลกุรอานมีบทบัญญัติ เรื่อง "ซากาต" ที่พึงได้รับจากคนรวยเพื่อประกันความจำเป็นพื้นฐานของคนกลุ่มหนึ่งในสังคม เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคล 8 ประเภท คือ คนยากจน ผู้ที่ขัดสน ผู้ที่อุทิศตนเพื่อศาสนา ผู้ที่เข้ารับอิสลามในช่วงแรก ๆ ทาสที่ต้องการไถ่ตัวเป็นอิสระ ผู้มีหนี้สิน ผู้เผยแพร่อิสลาม และผู้เดินทาง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2546 : 7)

ลักษณะสวัสดิการสังคมไทยในอดีต จึงเป็นระบบสวัสดิการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองไทย ซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตก สวัสดิการสังคมไทยมีความหลากหลายกว่าสวัสดิการสังคมในประเทศตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นแบบรัฐสวัสดิการเหมือนในยุโรป หรือระบบสวัสดิการในอังกฤษ และระบบทุนนิยมเสรีแบบอเมริกา

การจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชนเพื่อชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงความก้าวล้ำทางความคิดของมนุษย์ และพลังอันเข้มแข็งของชุมชน เสริมด้วยความทันสมัย ถือเป็นความสมบูรณ์แบบทางความคิดที่คนตัวเล็ก ๆ มุ่งองค์ความรู้เพียงน้อยนิด สามารถแสดงถึงพลังและศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของชุมชนให้สังคมภายนอกได้รับรู้

กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เป็นองค์กรชาวบ้านองค์กรหนึ่งที่น่าสนใจ องค์กรนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2518 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนโคกโพธิ์ ที่เป็นชาวไทยพุทธและมุสลิม มีความสามัคคี ประองตอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนที่สืบเนื่องมาจากความไม่สงบเรียบร้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการกระทำของกลุ่มบุคคลที่แอบอ้างชื่อในกลุ่มมุสลิมและขบวนการก่อการร้ายจังหวัดชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์การวางระเบิดสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญ การลอบยิงเจ้าหน้าที่ตำรวจ การจับครุเรียกค่าไถ่ และการข่มขู่สร้างความวุ่นวายต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความไม่สงบและความไม่มั่นคงต่อชีวิตและทรัพย์สิน และสร้างความวิตกแก่ชาวไทยพุทธและมุสลิมมาโดยตลอดสถานการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดความไม่พอใจของชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะชาวไทยพุทธมีปฏิกริยาและแสดงความหึงเหินต่อชาวไทยมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด เช่น การไม่ซื้อสินค้าของมุสลิม การปล่อยสุนัขให้เข้าไปในบริเวณบ้านมุสลิมและการร่วมกิจกรรมทางสังคมระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิมเริ่มลดน้อยลง (อมร ชูศรี กรรมการกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ให้สัมภาษณ์, กรกฎาคม 2545)

เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้นายจ่ามง คัมภีร์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายอำเภอโคกโพธิ์ขณะนั้น ได้ทราบปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่ตนปกครองและรับผิดชอบ จึงได้เรียกประชุมแกนนำชาวบ้านของชุมชนโคกโพธิ์ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 7 ตำบลโคกโพธิ์ อันประกอบด้วยโต๊ะอิหม่าม ครู ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า ประชาชนทั่วไป เพื่อสรุปหาแนวทางแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ที่ประชุมสรุปผลด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระชับความสัมพันธ์สามัคคีในชุมชนระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิม เช่น การทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิต การช่วยเหลือเมื่อประสบความเดือดร้อนที่มาจากอุบัติเหตุได้รับบาดเจ็บไม่มีเงินรักษาพยาบาล เหตุจากภัยน้ำท่วม และไฟไหม้ โดยนำกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางประเพณี ได้แก่ การรับประทานอาหารคาวหวานหรือของว่างและการตีม้าชา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการกินอย่างหนึ่งของชาวไทยพุทธและมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อระดมทุนช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ทำให้เพื่อนบ้านได้มีโอกาสมาพบกัน และได้สนทนาปราศรัย ได้ถามทุกข์สุขสงเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นการช่วยกระชับความสัมพันธ์ส่วนตัว และกลุ่มคนในหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น (ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, พริยศ ราธิมมูลา และมานพ จิตต์ภูษา, 2524 : 104) ระยะแรกมีชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกจำนวน 80 คน เก็บเงินช่วยเหลือคนละ 10 บาท กิจกรรมกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ จึงบังเกิดขึ้น (อมร ชูศรี กรรมการกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ให้สัมภาษณ์, กรกฎาคม 2545)

กิจกรรมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ได้ดำเนินการโดยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านที่เป็นสมาชิกมาตลอด ชาวบ้านจะมาร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจร่วมกันประกอบอาหารและเครื่องดื่มของสมาชิกผู้หญิง หรือการเตรียมสถานที่ของสมาชิกผู้ชาย การร่วมทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิตของสมาชิกชาวไทยพุทธและมุสลิม ร่วมพิธีกรรมของแต่ละศาสนา เช่น การฟังเทศน์ การสวดอภิธรรม หรือการทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิตของมุสลิม เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่ปรากฏชัดเจน อีกทั้งสมาชิกที่เป็นเจ้าภาพเกิดความปลาบปลื้มและกลายเป็นสัมพันธ์ภาพแบบใหม่ ต่อการช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมที่ได้รับจากเพื่อนสมาชิก การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเป็นสิ่งผูกพันหล่อหลอมให้สมาชิกตระหนักเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ว่าสมาชิกแต่ละคนมีความแตกต่างกันด้านฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ศาสนา แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อสมาชิกในการรวมกลุ่ม สร้างสรรค์กิจกรรมและประโยชน์ต่อชุมชน

รูปแบบกิจกรรมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ได้นำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ โดยที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน อีกทั้งสวัสดิการชุมชนส่งเสริมให้เกิดเสถียรภาพ ความมั่นคงของสมาชิก และการทำงานร่วมกันของชุมชน ยิ่งกว่านั้นได้แบ่งสรรผลประโยชน์คือการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนยากจน และการช่วยเหลือคนยากจน คนไร้ญาติ ที่ได้เสียชีวิตในชุมชนโคกโพธิ์ โดยเชิญชวนให้สมาชิกบริจาคเงินทำบุญขั้นต่ำคนละ 40 บาท สมาชิกเกือบทุกรายร่วมกันทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิต กิจกรรมใดสมาชิกติดธุระไม่สามารถมาร่วมงานได้ ก็จะมีฝากเงินทำบุญกับเพื่อนสมาชิกคนอื่น แม้กรณีที่สมาชิกได้เสียชีวิตและจัดงานสวดอภิธรรมจังหวัดอื่น ไม่ว่าจะระยะทางจะไกลเพียงไรสมาชิกส่วนใหญ่จะไปร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกัน ดังตาราง 1

ตาราง 1 สวัสดิการชุมชนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิการชาวโคกโพธิ์ ปี 2544-2545

รูปแบบของสวัสดิการชุมชน	ปี 2544		ปี 2545	
	สมาชิก (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)	สมาชิก (ราย)	จำนวนเงิน (บาท)
- เงินค่าจัดการศพ	39	838,000	35	665,000
- ทุนการศึกษา	15	16,000	15	12,500
- ประสบอุบัติเหตุ/สาธารณภัย	2	39,460	1	16,000
- ผู้อื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ ประสบปัญหาความเดือดร้อน	5	55,000	3	36,000
รวม	61	948,460	54	729,500

ที่มา : มะลิวัลย์ พลสวัสดิ์, 2546

*หมายเหตุ สมาชิกทุกคนจะต้องบริจาคเงินขั้นต่ำคนละ 40 บาทขึ้นไปให้แก่สมาชิกเจ้าภาพ และทุกกิจกรรมมีการตั้งน้ำชา หรือรับประทานอาหาร จะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพ กรณีงานทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้เสียชีวิตที่นับถือศาสนาพุทธ มีพิธีสวดพระอภิธรรม พร้อมกับมอบพวงหรีด สำหรับมุสลิมจะมีการทำบุญให้หลังจากเสียชีวิตครบ 7 วัน กลุ่มจะหักเงินคนละ 10 บาท เพื่อเป็นเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกและคนในชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

ปัจจุบันกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ มีสมาชิก จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ 375 คน และมุสลิม 25 คน (ข้อบังคับและรายชื่อสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์, 2544) ซึ่งได้ขยายเครือข่ายไปในตำบลมะกรูด และชุมชนต่าง ๆ โดยมีผู้นำ 1 คน และคณะกรรมการจำนวน 40 คน ร่วมกันทำงาน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ทำการเก็บเงินช่วยเหลือ จำนวน 40 บาทต่อราย และหักเงินสมทบเข้ากองทุน 10 บาท เพื่อเก็บไว้ช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบปัญหา สมาชิกทุกคนยอมรับกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น และรูปแบบวิธีการดำเนินงานของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ได้เป็นแบบอย่างในการรวมกลุ่มให้กับชุมชนอื่น ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันในกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ เช่น การร่วมแรงร่วมใจกันประกอบอาชีพอาหารและเครื่องดื่มของสมาชิกผู้หญิงได้นำไปสู่การรวมกลุ่มสตรี โดยใช้ชื่อว่ากลุ่มแม่บ้านสตรี ตำบลโคกโพธิ์ ซึ่งรวมกลุ่มผลิตขนมและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนออกจำหน่าย เป็นผลผลิตหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านด้วยตามนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

จะเห็นได้ว่าการร่วมมือร่วมใจของสมาชิก เป็นแรงหนุนให้เกิดพลังชาวบ้าน และเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม การเสียสละ การปฏิสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วม การปรองดอง การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีเป้าหมายอยู่ที่ตัวเงินเพียงอย่างเดียว ประสบการณ์ของชาวบ้านในการร่วมกันจัดสวัสดิการชุมชนของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์นี้ นำไปสู่การสะสมทุนทางสังคม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนที่จะนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

ในการศึกษาเรื่อง กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ : พลังชาวบ้านเพื่อสวัสดิการชุมชน ผู้วิจัยต้องการศึกษาประเด็นของการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญ โดยจะวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม และผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชน ลดการพึ่งพิงหรือการเป็นภาระของรัฐบาล ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมของชุมชน นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนกับชุมชน อันจะก่อให้เกิดพลังและความเข้มแข็งของชุมชนสืบไป

คำถามในการวิจัย

1. ปัจจัยใดที่ทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพของชาวโคกโพธิ์
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพของชาวโคกโพธิ์เป็นแบบใด
3. ผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์
2. เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์
3. เพื่อศึกษาผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านองค์ความรู้ ได้ทราบถึงปัจจัย จุดประสงค์ของสมาชิกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดสวัสดิการของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์
2. ด้านการนำไปใช้ คณะกรรมการกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์และชุมชนอื่น สามารถนำผลจากการศึกษาไปปรับใช้และเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมอื่นได้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ลักษณะและผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชนของสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากสมาชิกกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ที่เข้าร่วมในกิจกรรมทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิตติดต่อกัน 5 ครั้ง จำนวน 20 คน เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มนำไปสู่การจัดสวัสดิการชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมและกิจกรรมอื่นของชุมชน
2. กลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ หมายถึง องค์กรชาวบ้านที่อยู่เขตอำเภอโคกโพธิ์ เฉพาะ 2 ตำบล คือตำบลโคกโพธิ์ หมู่ที่ 1,2,3,4,5,7,11 และตำบลมะกรูด หมู่ที่ 3,5,6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในรูปแบบของสวัสดิการในชุมชน ได้แก่ การช่วยเหลือเงินและสิ่งของแก่สมาชิกที่เสียชีวิต ที่ประสบภัย อุบัติเหตุ และทุนการศึกษาเด็กนักเรียนยากจน ตลอดจนบุคคลไร้อำนาจที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่มาเสียชีวิตในเขตเทศบาลตำบลโคกโพธิ์

3. สวัสดิการชุมชน หมายถึง กิจกรรมการช่วยเหลือสมาชิกของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ เพื่อไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากภาครัฐ เป็นกิจกรรมที่มุ่งช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ในรูปแบบการบริจาค การสงเคราะห์แก่สมาชิกที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน
4. ลักษณะการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายใต้กิจกรรมทางสังคม อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
5. การทำบุญอุทิศแก่ผู้เสียชีวิต หมายถึง สมาชิกทุกคนร่วมกันบริจาคเงินให้กับสมาชิกหรือครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต อันได้แก่ สมาชิกที่บิดา มารดา พี่น้อง บุตร ที่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน คู่สมรส และบิดา มารดาของคู่สมรส
6. ค่าจัดการศพตามประเพณี หมายถึง เงินสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต ในการทำพิธีตามประเพณีของศาสนาพุทธและอิสลาม
7. การกินน้ำชา หรือ มาแถเต หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งของกลุ่มพิทักษ์สวัสดิภาพชาวโคกโพธิ์ ที่นำประเพณีการกินชาชาของมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาจัดเป็นกิจกรรมระดมทุน โดยการบริจาคเงิน ในกรณีที่สมาชิกทั้งพุทธและมุสลิมเสียชีวิต หรือคนในชุมชนโคกโพธิ์ประสบปัญหาความเดือดร้อน
8. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ความต้องการของบุคคล เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายพื้นฐานทางสังคม ที่ได้รับสมความปรารถนา และได้ความพึงพอใจ อันได้แก่ ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน ต้องการเกียรติและการยอมรับในชุมชน ต้องการเสถียรภาพ ความมั่นคงปลอดภัยและต้องการสวัสดิการ
9. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความต้องการของบุคคลเพื่อตอบสนองเป้าหมายพื้นฐานทางกายภาพ ซึ่งอยู่ในรูปตัวเงินและสิ่งของ